

Disszemináció

- gyakorlat és lehetőségek

Tartalomjegyzék

A disszemináció értelmezése	3
A "mit?" és a "kinek?" - az üzenetek és a célközönség azonosítása	4
Érdekeltség és disszemináció	7
A disszemináció csatornái.....	10
A disszeminációs tevékenység erőforrásai.....	12
Összegzés és ajánlások	14
Disszeminációs terv az InSuite projektre vonatkozóan.....	16
A) Oktatás, képzés.....	16
B) Sajtómegjelenések.....	17
C) Webes megjelenés	18
D) A nemzeti Innovációs Hivatal (NIH) bevonása	18
E) Költségek	18

A projekteredmények hasznosulásának egyik kulcsfontosságú eleme: hogyan tudják a résztvevők a munka során szerzett szakmai tudást, módszereket és tapasztalatokat a felhasználásban érintettek számára hozzáférhetővé tenni. Ebben meghatározó szerepük van annak, hogy

- hogyan értelmezik a projekt résztvevői a disszemináció feladatát;
- képesek-e pontosan megfogalmazni munkájuknak mások számára is értékes és átadható eredményét;
- milyen módon érdekeltek abban, hogy eredményeiket megosszák másokkal;
- melyek a közvetítésre alkalmas csatornák;
- rendelkeznek-e a projekt résztvevői a szükséges erőforrásokkal ahhoz, hogy üzeneteiket eljuttassák a lehetséges felhasználókhoz.

A továbbiakban e kérdések mentén tekintjük át a rendelkezésre álló információkat. Az elemzéshez felhasznált források:

- az értékelés során készült esetleírások,
- néhány pályázó személyes felkeresése,
- a magyar részvétellel szerveződött centralizált pályázatok kérdőívei, valamint
- az azokból készült adatbázis feldolgozása,
- a hozzáférhető projektermékek, információs weboldalak,
- pályázatok és beszámolók áttekintése.

A disszemináció értelmezése

Hogy a projekt eredményei közül mit, kinek, hogyan és mikor tesznek elérhetővé, az nagymértékben függ attól, hogy miképpen értelmezik maguk a projekt résztvevői a hasznosítást. A disszemináció fogalmának egyelőre nincs hasonlóan rövid, egységesen használt magyar megfelelője. Az értelmezést az sem könnyíti meg, hogy - amint az a szakzsargon körébe tartozó kifejezésekre általában jellemző - a disszemináció fogalmának tartalma is alakul, hangsúlyai annak megfelelően módosulhatnak, ahogyan

bármely oktatási és/vagy innovatív program egészének célrendszere változik.

A munka során áttekintett projektek jelentős részében a disszemináció viszonylag elnagyoltan tervezett tevékenység, így az utólagos értékelésnek is kevés támpont áll rendelkezésére. A résztvevők a disszeminációt zömében a projekt lezárásához tartozó kötelező feladatként értelmezik.

A disszemináció értelmezésében és módszereiben alapvető különbség van a projektek típusa szerint. A kézzelfogható *terméket* (tankönyv, tananyag, taneszköz, oktatási segédlet, oktatócsomag) *létrehozó projektek* esetében alapvetően a kereskedelmi forgalmazás kínálja mintát a hasznosítás számára. A feladat elsősorban a célközönség azonosítása és a megfelelő közvetítőcsatornák kialakítása. A termékek kereskedelmi értékesítése vagy az ingyenes felhasználás biztosítása az alternatíva. Az erre vonatkozó döntés, illetve a jogi természetű kérdések tisztázása azonban nem egy esetben csak a projekt lezárásának szakaszában merül fel, ezért több esetben előfordult, hogy a beszámolóval egy időben még a projekten belüli vita tárgya volt az elkészült anyagok státusa és lehetséges felhasználása.

A *mobilitási projekteknél* az átadható eredménynek a megfogalmazása is külön feladatot jelent. Néhány projekt esetében találoztunk a "minimalista" disszemináció értelmezéssel, amely szerint a hasznosulás egyfajta automatizmusként működik: "a résztvevők tapasztalatokkal gazdagodtak, amelyet magukkal visznek, ilyen módon tudásuk révén hasznosul a mobilitási program".

A "mit?" és a "kinek?" - az üzenetek és a célközönség azonosítása

Nem minden esetben magától értetődő annak megfogalmazása, hogy mi is tekinthető a projekt átadható eredményének, mi az, amit mások számára is elérhetővé kellene tenni. A válaszhoz szükség van a projekteredmények disszemináció szempontú értékelésére. A projektek eredménye jelleg és tartalom szerint *három csoportba* sorolható: *termékek*, a *termé-*

kek létrehozásának módszerei/eljárásai és a projektmenedzseléssel kapcsolatos tapasztalatok, tanulságok.

A *terméket létrehozó projektek* esetében a legfőbb eredmény viszonylag jól azonosítható. Ugyanakkor nem általános az a törekvés, hogy a résztvevők a termék terjesztésén túlmenően megosztanak másokkal a fejlesztés során sikeresnek bizonyult eljárásokat és munkaszervezési módszereket, amelyek az adott eredmény elérését lehetővé tették.

A *mobilitási projektek* esetében a kitűzött célnak megfelelően az eredmény a kedvezményezettek személyes tudásának, tapasztalatainak gazdagodása. Valamennyi mobilitási projekt számára fontos tudás, hogy hogyan biztosítható a leghatékonyabban a tapasztalatszerzés, eredményeiből mit hasznosíthatnak mások, és milyen módszerekkel lehet pl. a külföldi utak eredményességét ellenőrizni. Mind a terméket létrehozó, mind a mobilitási projektek esetében érvényes, hogy szervesen hozzátartoznak a projektekhez azok a módszerek, amelyekkel az eredmények létrehozását megszervezték, és kívánatos lenne, hogy ezeket mások számára is hozzáférhetővé tegyék.

A *mobilitási projektek* esetében érezhetően erősödik a pedagógiai eredmények és a projektszervezési tapasztalatok rögzítésének, továbbadásának igénye. Hogy ez milyen módszerekkel lehetséges, arra megvalósult példák is említhetők. Emellett egyre inkább általánossá válik az azonnal érzékelhető közvetlen eredmények (a résztvevők nyelvtudása, megszerzett szakmai ismeretei) mellett a közvetve, áttételesen érvényesülő hatások számbavétele is (személyiségfejlődés vagy a résztvevők környezetükre gyakorolt hatása, például társaik nyelvtanulási motivációjának erősödése). A projektek egy részében a mobilitási programban részt vevő diákok feladata a szakmai gyakorlatok során szerzett tapasztalatok írásos összefoglalása (munkanaplók készítése vagy esettanulmányok írása a felkéréselt gazdasági szervezetekről). Ezek az anyagok a további kiutazók számára hasznos információkat szolgáltatnak, illetve segédanyagként hasznosíthatók a küldő intézményekben folyó képzésben.

Az átadható eredmények harmadik fajtája a szűkebb szakmai tevékenységen túlmutató *projektszervezési tapasztalatokat* foglalja magában. Az

oktatási program keretében megvalósuló együttműködések ugyanis nem csupán a pénzügyi forrásokat és a partnerországok révén elérhető szakmai ismereteket teszik hozzáférhetővé. Az együttműködések során a projekt alapú fejlesztésnek a hazai gyakorlatban még sok területen újdonságnak számító eszköze is elsajátíthatóvá válik. Ezért az eredmények között a projekt sikeres menedzselésével kapcsolatos tapasztalatok, a projektmunka során megfogalmazódó tanulságok a továbbadandó eredmények is szerves részét képezik. Az olyan megfogalmazások, amelyek szerint "iskolánk hasznosítja a fejlesztőmunka során kialakult szakmai viták tanulságait és az azokból levont következtetéseket", sokszor csak elnagyolt utalások arra, hogy a résztvevők érzékelik e többnyire spontán tanulás jelentőségét. Alig akad azonban olyan projekt, amelyben folyamatosan törekedtek volna arra, hogy saját tanulási folyamatuk egyes mozzanatait részletekbe menően feltárják, illetve rendelkezzenek az ehhez szükséges technikákkal. Általában kevésbé tűnik tudatosnak a projektek általános tapasztalataiból való tanulás igénye. A hazai, ún. szervezeti tanulás egyik jellemzője az ösztönös, intuitív jelleg. Kevésbé jelenik meg a saját tevékenységre irányuló részletező elemzés, vagy a csoportos önreflexió. Ehhez mintákra, elemzési technikákra és próbálkozásokra lenne szükség. Az európai pályázati rendszerek a hazai intézményrendszerben még nem megszokott tanulási módnak az elemeit közvetítik, s jelzéseik alapján ez sokszor csak adminisztratív nyűgnek tűnik a résztvevők szemében. Pedig talán érdemes lenne ennek a tanulási kultúrának nemcsak a zsargonját megismerni, hanem eltanulni az intézményfejlesztésben hasznosuló elemeit is.

A sikeres disszeminációhoz már a projekt indulásakor szükséges a célközönség lehető legpontosabb azonosítása. A projektek többségében általában az azonos profilú szervezeteket tekintik a tapasztalatátadás célpontjának, az iskolák például a hasonló képzést folytató iskolákat vagy az adott szektorhoz tartozó egyéb szervezeteket, például az egészségügyi vagy építőipari iskolák az egészségügyi, illetve építőipari ágazathoz tartozó munkaadókat. A projektek keretében szerveződő tevékenységeknek vannak azonban olyan tapasztalataik, tanulságaik is, amelyek túlmutatnak az egyes intézmények tevékenységi keretein, és köztes szakmai szerve-

zódések, közvetítő szervezetek közreműködését igénylik. Az egyes projektek szintjén megfogalmazódó képzéspolitikai tanulságok, a képzési rendszer makroszintjét, illetve egészét érintő következtetések elsősorban a képzéspolitikai döntéshozók számára jelenthetnek hasznos tudást. Tipikus példa a gyakorlati és elméleti képzés viszonya, illetve aránya a szakképzésben, amelyet szinte valamennyi mobilitási projektben megemlítettek mint olyan területet, ahol a külföldi példák megismerése nyomán erősödött a hazai képzés elméletcentrikusságát bíráló kritika. Ezeknek az ágazati szintű, illetve ágazatokon túlmutató és nem az egyes szakmákhoz szorosan kapcsolódó tapasztalatoknak és tanulságoknak a megfogalmazásához olyan programszintű fórumok működtetésére van szükség, amelyek biztosítják az általánosabb tanulságok felismerését és artikulálását, és egyben lehetőséget teremtenek az adott szint döntéshozóinak megszólítására. Ezen a szinten a szakmai szerveződések, kamarák is fontos közvetítő szerepet játszhatnak. A projektértékeléssel egy időben szervezett tematikus konferenciák e tanulságokat szintetizáló fórumok egyik lehetséges formáját jelentik.

Érdekeltség és disszemináció

Jelen projekt egyike azoknak az európai programoknak, amelyekben sajátos és bonyolult módon keveredik a piaci, a mecénás típusú, illetve az állami támogatásra jellemző működésmód, s mindezt erősen átszínezi a nonprofit szerveződések értékrendszere. Ráadásul a projekteket megvalósító szervezetek is sokfélék, akár egy-egy projekten belül is eltérő működési logikát követő szervezetek keresnek támogatást céljaik közös megvalósításához. A piacon versengő cégek, az állami finanszírozásból fenntartott, de a forrásszerzés érdekében a piacra kilépő iskolák, a sokféle támogatásra (nemegyszer mozgalmi típusú, illetve altruista cselekvési módokra is) építő nonprofit szervezetek optikája és viselkedésrepertoárja igen sokszínű.

A disszeminációs tevékenység jelenlegi helyzetét értékelve óhatatlanul felmerül a kérdés, vajon elegendő-e az eredmények közzétételének feladatát a közösségi forrásokból történő befektetés hasznosulásának elvárhatóságához kötni és csupán a kedvezményezettek kötelezettségeként értelmezni. Számos jele van annak, hogy a résztvevők rövid és hosszabb távú érdekeltségére épülő értelmezés hatékonyabbá teheti a disszeminációt és a feladatok megosztását akár a projektek, akár a program egészének szintjén. A disszemináció révén elérhető előnyök felismerése, tudatosítása ösztönzést jelenthet az ilyen tevékenységbe fektetett energiák növeléséhez. E megközelítés lényege, hogy a disszeminációt ne csupán feladatként, hanem lehetséges erőforrásként is értelmezzék a projektek résztvevői.

A sikeres projektek jelentősen növelhetik a résztvevők szakmai presztízsét. (Sőt, a szakképző iskolák egy része már a programban való részvételt is az intézmény vonzerejét növelő ténynek tartja). A sikeresen lezárt projekt és az eredmények közzététele azonban nem csupán az intézmények saját működési környezetében járulhat hozzá az intézmény jó hírnevének növekedéséhez, hanem partnereket toborozhat a további pályázatokhoz, vagy fontos referenciát nyújthat az újabb pályázatok értékelésekor.

A terméket létrehozó projektek számára a leendő felhasználói kör már a projekt megvalósításának időszakában is fontos visszajelzést adhat arról, hogy a készülő termék ténylegesen megfelel-e a felhasználói igényeknek.

Az érdekeltség felől szemlélve az ösztönzők mellett tagadhatatlanul kitapinthatók bizonyos korlátozó tényezők is a tapasztalatok megosztására való törekvésben.

Az egyiket a projektmenedzselés "ökonómiájának" lehetne nevezni. Nincs pontos képünk arról, vajon egy program által nyújtott források hogyan aránylanak a megvalósító intézmények teljes költségvetéséhez, illetve mekkora hányadát teszik ki a résztvevők munkatevékenységének - az azonban valószínű, hogy inkább kiegészítő jellegű forrásokról és az alaptevékenység mellett ellátott feladatokról van szó. Emellett az is természetes, hogy azok a tevékenységek kapnak elsőbbséget, amelyeknek ellenőr-

zése, számonkérése megkerülhetetlen. A mindig szűkösnek ítélt határidő és a pénzügyi korlátok között a disszemináció - mint nagyrészt a projekten kívüli szereplőkre irányuló tevékenység - időnként kisebb hangsúlyt kap, vagy nem jut rá kellő mennyiségű energia és figyelem.

Mindezek mellett nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a program keretén belül is megjelenik a forrásokért való versengés, a versenytársakkal szembeni előnyök megtartásának igénye, ami korlátokat szab az előnyt jelentő tudás megosztására való törekvésnek.

Ráadásul a projektek eredményei iránt érdeklődők körében is eltérő az érdekeltség. A szorosabb értelemben vett szakmai kérdés iránt (például egy új tananyag) feltehetően a szűkebb szakmai közönség érdeklődik. Ettől jelentősen különbözhet a leendő pályázók érdeklődése vagy a laikus felhasználók információigénye. Az olyan árnyalt disszeminációs terv, amely mindezeket képes szem előtt tartani, a jelenleginél elmélyültebb előzetes tervezést, elemzést és kidolgozottabb eszközrendszert igényelne.

Ezen a ponton szükséges a kudarcok "státusára" vonatkozó általánosabb észrevétel is. A projektek megvalósításáról szóló beszámolóokban - bár sokszor történik utalás bizonyos átmeneti nehézségekre (amelyek leggyakrabban az idegennyelv-ismeret alacsony szintjéből fakadtak) - alig találkozni az esetleges sikertelenségek okainak mélyebb elemzésével, pedig a mások számára is hasznosítható tanulságoknak igen gazdag tárházat kínálnák azok a tapasztalatok, amelyeknél a jelentős munkabefektetés valamilyen tervezési hiba, információhiány, kulturális konfliktus, a menedzselésben való tapasztalatok hiánya vagy egyéb ok miatt nem vezetett a kívánt eredményhez. A mobilitási projektek esetében például - különösen az első projektet megvalósítók számára - hasznos lenne ismerni azokat a tapasztalatokat, amelyek a külföldre küldött diákok nyelvi felkészítésének módszereire és időigényére, a kiutazók életkorára, az utak optimális időtartamára, a monitoring és a beszámoltatás módszereire, az eredményeknek az alapképzésbe történő integrálására, a szakmai mellett a pszichés felkészítés jelentőségére, a kulturális különbségek áthidalásának mikéntjére, a kiküldöttek szelektálásának, illetve a partnerkapcsolatok fenntartásának módjára vonatkoznak. A kudarcokból levonható tanulságok háttérbe szorulásának talán az is az egyik oka, hogy a Leonardóhoz hasonló

programok értékelési rendszere erősen sikerorientált, s a sikertelenségek nyílt vállalása a későbbi pályázatok esélyét látszik csökkenteni. Így mindenki többnyire a saját kárán tanul.

A disszemináció csatornáí

Az eredményeknek a célközönséghez történő eljuttatásához sokféle eszköz áll rendelkezésre, és a projektek résztvevői élnek is ezekkel. Szinte minden eszköz használatára akad példa: a tapasztalatok intézményen belüli átadását szolgáló értekezlet, szórólapok, brosúrák, tankönyvek és sokszorosított segédanyagok, a dokumentációt és kiegészítő anyagokat tartalmazó CD, bemutatkozás az interneten, újságcikkek, szemináriumok, szakmai konferenciák, összefoglaló kötetek, hírlevél. Az oktatást szolgáló anyagok többnyire az olcsóbb házi sokszorosítási eljárással készülnek viszonylag korlátozott példányszámban, de igényes kivitelű tankönyvek közzétételére is akad példa.

A paletta tehát sokszínű. Azonban viszonylag ritkán találkozhatunk az eszközök átgondolt kombinálásával. A céloknak legjobban megfelelő közvetítőcsatornák kiválasztása helyett a projektek jelentős részére inkább az jellemző, hogy a rendelkezésre állókat vagy a legolcsóbbakat veszik igénybe, illetve a projekttől függetlenül már amúgy is működő csatornákat használják.

- A képzési programok és a hozzájuk tartozó eszközök terjesztésének legjobb módja az *oktatás folyamatában történő felhasználás*. Ezekben az esetekben többnyire az a kérdés marad nyitva, hogy amennyiben más intézmények számára is hasznosítható anyagokról van szó, milyen módon szereznek tudomást arról, és hogyan ismerkedhetnek meg tartalmilag az anyagok legfontosabb paramétereivel.
- Az egyik legnépszerűbb műfaj a *konferencia*. Kétségtelen, hogy ma általában ez a projektek lezárásának rutinszerű, legitimáló funkciót is ellátó módja, amely ugyanakkor kellően rugalmas eszköz is, hi-

szen a jól sikerült konferenciáknak szélesebb körben is híre mehet, egy-egy kevésbé sikerült rendezvényre pedig a feledés jótékony homálya borulhat. Ugyanakkor a projektzáró konferencia mint műfaj, ha nem kapcsolódik más eszközökhöz, bizonyos belterjességhez vezethet. A tapasztalatok szerint a konferencia sok esetben egyben a disszemináció lezárását is jelenti, nem követi az "utógondozás", a jól sikerült rendezvényekről sem készül részletes írásos összefoglaló.

- *A sajtóban megjelenő beszámolók* inkább figyelemfelhívó jellegűek, mivel nem célzott közönséghez szólnak, és a műfaj természetéből adódóan a hírátadatban meglehetősen ritkán keltenek figyelmet. A helyi sajtónak lehet fontos szerepe, különösen azokon a településeken, ahol hatékonyan képes a figyelmet egy-egy témára irányítani, fel tudja kelteni a leendő felhasználók érdeklődését, ezzel további támogatókat szerezhet a tevékenység számára.
- A projektek eszközhasználatában jól érzékelhető az *elektronikus információhordozók* előtérbe kerülése. Ennek vonzó az alacsony költségigénye, a rugalmassága, gyorsasága. Jó példa erre az e-mail listán továbbított hírlevél. Ugyanakkor azonban úgy tűnik, hogy elsősorban az interneten történő közzététel olcsóságával kapcsolatban túlzottak a várakozások, különösen a kis intézményekben. Az interneten történő közzététel azt az illúziót kelti, hogy "az egész világ" számára hozzáférhetővé válnak az információk. A valóságban csak azok tudnak az elkészült weboldalról, akikhez valamilyen módon eljut a címe (levél, írott anyag, szóbeli közlés, látogatott weboldalon elhelyezett linkek, jól végiggondolt keresőszavak alkalmazása révén). Nemzetközi projektekről lévén szó, nem megkerülhető a nyelvi korlát: kevés résztvevő rendelkezik kellő forrással ahhoz, hogy a tevékenység és az eredmények bemutatásának színvonalas idegen nyelvű verzióját is elkészítse. Ma már az a puszta tény, hogy az intézmény weboldallal rendelkezik, nem képvisel értéket. Csak a profi módon - igényesen, a webes felület sajátosságainak megfelelően - szerkesztett információk, másutt nem hozzáférhető szolgáltatások növelhetik a résztvevők szakmai hírnevét. Egy színvonalas weboldal létrehozása vagy a meglévő oldalak ilyen módon való ki-

egészítése felkészültséget igényel, és ezzel kevés projekt rendelkezik, külső szakemberek igénybevételére pedig ritkán futja a költségvetésből (különösen, ha ezt előzetesen nem is tervezik). Ugyancsak gyakori, hogy a projektekről szóló, az interneten közzétett információk a minimálisra szorítkoznak, alig haladják meg az elemi híradás szintjét. A weboldalak folyamatos híradása a projekt előrehaladásáról, eredményeiről ritka kivételnek számít. Számos esetben a weboldal megvalósításához való nekirugaszkodás során derül ki, hogy az olcsónak látszó megoldás valójában egy kiadvány szerkesztéséhez hasonló munka, amely átgondolást, időt és szakértelmet igényel. Többféle megoldás lehetséges, amelyeket azért érdemes végiggondolni, mert szinte bizonyosra vehető, hogy az internet a projektek és eredményeik bemutatásának egyre inkább bevett eszközévé válik. A lehetséges megoldások között elképzelhető a munka egy részének megszervezése a projektek közötti együttműködés formájában.

A disszeminációs tevékenység közvetítésére, a projektek jelentős részben az írásos csatornákkal szemben inkább a szóbeli csatornákat választják (előadás, konferencia) és kevésbé a költség- és munkaigényesebb írásbeliséget, amely lehetővé teszi a hozzáférés későbbi kiszélesítését, a tényleges felhasználók utólagos megtalálását. Ugyancsak jellemző, hogy a tapasztalatok jelentős részben informális közvetítőcsatornákon keresztül áramlanak: szakmai tárgyú beszélgetésekben, nem szervezett keretek között, kevésbé tervezett, előre nem meghatározott szempontokat követő beszámolókból fogalmazódnak meg.

A disszeminációs tevékenység erőforrásai

Az eredmények közzétételének alapkérdései: ki végezze és mikor, milyen költségekkel jár, és rendelkezésre áll-e a fedezet.

A disszemináció során érvényesülő munkamegosztás kényszerű módon követi a projekten belül általában jellemző munkamegosztást. Viszonylag

gyakori, hogy egy adott projektben a koordinátori feladatokat ellátó személy végzi a munka oroszlánrészét, ezért ő rendelkezik a legtöbb információval. A munka túlzott centralizáltsága következtében viszont a tapasztalatok is viszonylag kevés kézben halmozódnak. Ennek eredményeként az amúgy is túlterhelt projektvezetőkre hárul a disszeminációval kapcsolatos tevékenység nagy része is, különösen akkor, ha ez döntően a szóbeliség, a személyes kommunikáció csatornáin zajlik. Szélsőséges esetben a tapasztalatok egy kézben összegződése a projekt további működését is veszélyezteti, például abban a mobilitási projektben, ahol a külföldi partnerrel való együttműködés a szervező távozása miatt megszűnik, mert a projekt az adott személy korábbi évek során felhalmozott kapcsolati tőkéjére épült.

Úgy tűnik, hogy azok a szervezetek, amelyekben - akár az intézmény mérete, akár a hosszú idő alatt kialakult működési rend miatt - megszokottá vált az elvégzett munkák átláthatóvá tételének gyakorlata, ez kiterjed az InSuite projekt keretében végzett munkára is. Ennek révén - amennyiben ez a jó gyakorlat a program szintjén a figyelem előterébe kerül, és normává válik - az InSuite projekt a hazai intézmények közötti intézménymenedzselési kultúra közvetítésében is szerepet játszhat.

Jellemzőnek mondható, hogy a disszeminációs tevékenység időben "kifut a projektekből". Ez különösen érvényes a program első szakaszában, ha a projektek indulása külső okokból késedelmet szenvedett, és a vállalt alapfeladatok teljesítése, az idővesztés behozása amúgy is komoly teherterhel a szervezőknek. A beszámolás elsősorban az elvégzett fő tevékenység bemutatására irányul, s az időben amúgy is jellemzően elhúzódó disszeminációs tevékenység sok esetben már csak tervként fogalmazódik meg. A projektdokumentumokban a disszeminációra vonatkozó megfogalmazásokból nem minden esetben derül ki, hogy azt a projekt részének tekintik, és időt, költséget terveznek hozzá, vagy a projekt lezárása után kezdődik, és a megvalósító intézmény saját erőforrásaitól függ, mennyire lehet kiterjedt.

Összegzés és ajánlások

Az értékelés egyik fontos következtetése, hogy a projektek el nem hanyagolható százalékában a létrehozott eredmények egy része a disszemináció gyengesége miatt rejtve marad.

A disszemináció értelmezése korántsem egységes, sokszor nem kellően artikulált, módszerei - elsősorban a projektmenedzselési tapasztalatok formájában megjelenő eredmények - jóval kevésbé kiforrottak, mint a termékek terjesztésének módszerei.

A mezőny egészére a nagy különbségek jellemzőek, a projektek között akadnak példaértékűek és olyanok is, amelyekben az egyébként értékes új tudás szélesebb kör számára elérhetővé tételére már nem maradt energia. A projektek egy részére az jellemző, hogy megtermelt értékeik a megfelelő módszerekkel történő objektiválás elmaradása miatt még a projektet kivitelező intézményben sem hasznosulnak, illetve az elért eredmény nem tudatosul.

A program második szakaszában feltétlenül nagy hangsúlyt kell fektetni a létrehozott értékek utólagos hasznosítását szolgáló disszeminációs tevékenység javítására. Ehhez szükség lenne a disszemináció értelmezésének árnyaltabbá tételére. Ennek része az egyes szereplők - programirányítók, a projektek résztvevői, a lehetséges felhasználók, szakmai szervezetek, egy-egy ágazat projekten kívüli érintettjei - érdekeltségének, erőforrásainak és feladatainak elemzése.

A különböző résztvevőknek a disszeminációs szerepvállalása csak akkor valósítható meg, ha a disszemináció részletes tervezése már a pályázati szakaszban is a projektek részét képezi. Ugyancsak szükség van arra, hogy a létrehozott eredmények hasznosításának eredményessége a projektek utólagos értékelésekor is következetesen érvényesülő szemponttá váljon.

Ennek megvalósítása feltételezi, hogy a program szintjén rendelkezésre álló tudás és erőforrások felhasználásával a projektek segítséget kaphatnak a szemlélet alakításához és a szükséges eszköztár kimunkálásához (felkészítés, folyamatos tanácsadás, írott útmutató). Ugyancsak ezt a célt

szolgálhatja a példaszerű gyakorlat minél szélesebb körben való megismertetése. A felhasználók számára elérhető adatbázisoknak a projektek célja, résztvevői és a létrehozott termékek mellett lehetőség szerint az alkalmazott módszerek és a legfontosabb tapasztalatok hozzáférhetőségével kapcsolatos információt is tartalmazniuk kellene.

A disszemináció jelentős részben maguknak a projekteknek a feladata. Vannak azonban olyan elemei, amelyek ágazati szintű szakmai szervezetek közreműködését igénylik, illetve a program szintjén szervezhetőek meg a leghatékonyabb módon.

Disszeminációs terv az InSuite projektre vonatkozóan

A) Oktatás, képzés

A megvalósítás és elterjesztés legfontosabb és leghatékonyabb eszköze az oktatás. Tekintettel arra, hogy a projekt keretében csak 10 darab licence használható fel a projekt költségvetésének a terhére, ezért a legfontosabb feladat, hogy a hazai KKV-k között valamilyen előszűrést alkalmazzunk. Ezért az IQ ConsultinG Kft. trénerai és tanácsadói első lépésben a potenciális felhasználók számára a CREAX által kifejlesztett metodológiát és a szoftver főbb elemeit mutatják be oly módon, hogy ekkor az adott KKV még nem kap hozzáférést a CREAX szabadalmi adatbázisához. Amennyiben ez az egynapos workshop olyan eredménnyel zárul, hogy az adott KKV-nak sikerül felkelteni az érdeklődését és hajlandó három napos képzésen részt venni, akkor lehetőséget kap arra, hogy a 10 darab licence valamelyikét megkapja.

A kiválasztás első lépésében mintegy 100 darab KKV-t szeretnénk megcélolni, amelyek alapvetően innovatív termelést végeznek vagy az IT-szférában tevékenykednek.

Amennyiben az első kiválasztási kör után több KKV szeretne a projektben aktívan részt venni, akkor azokat fogjuk preferálni, melyekben az innovációs készség magasabb fokú, illetve a hazai tulajdon aránya magasabb. Ez nyilvánvalóan felveti a szubjektívitás problémáját, de erre objektívabb mércét nem kívánunk felállítani.

A 10 darab KKV számára három napos képzést szervezünk, melynek során mind a CREAX metodológia, mind az adatbázis használatának részlete elsajátítása terítékre kerül. A képzés végén átadásra kerül az egyéves hozzáférést biztosító licence.

B) Sajtómegjelenések

Ahogy a fentiekben is említettük egy oktatással egybekötött innovációs szolgáltatás kommunikációjának ez egyik legjobb módja a különböző médiumokban való megjelenés, az innovációs képzések, az azokból leszűrhető előnyöknek – és persze nem utolsó sorban – a for profit szféra gazdasági mutatóinak javulásának lehetőségeinek bemutatása.

Az IQ ConsultinG Kft. együttműködési megállapodást köt a Budapesti Vállalkozásfejlesztés Központtal annak érdekében, hogy a projekt olyan médiumokban kapjon publicitást, melynek célközönsége elsősorban a hazai vállalkozások felső- és középvezetése.

Így a cég vezetése lehetőséget fog kapni egy darab televíziós interjúra a Hálózat TV BusinessMix c. műsorában. A Hálózat TV valamennyi magyar kábelszolgáltató kínálatában megtalálható.

A TV18 kb. 20 perces stúdióbeszélgetést biztosít, melynek keretében bemutatásra kerül az InSuite projekt innovatív tartalma, a hazai KKV-k számára versenyelőnyt jelentő szabadalmi adatbázis kreatív használatának rövid bemutatása.

A Gazdasági Rádióban lehetőség lesz arra, hogy egy 6-7 perces interjú keretében be lehessen mutatni a CREAX-Novitech-IQ ConsultinG együttműködésének egy éves tapasztalatait.

Szintén ebbe a kategóriába tartozik egy sajtótájékoztató megszervezése, melynek súlyát növeli, hogy az IQ ConsultinG Kft. ügyvezetője mellett a projekt Nemzeti Innovációs Hivatal vezetője is részt vesz, a projekt eredményein túl bemutatásra kerül annak lehetősége is, hogy a Nemzeti Innovációs Hivatal milyen módon tudja az InSuite projekt eredményeit felhasználni a hazai innovatív vállalkozások támogatása érdekében.

A sajtómegjelenés keretében a CREAX termékének és a szabadalmi adatbázishoz kapcsolódó oktatásnak a beszámolója mintegy 8.000 hazai KKV-hoz eljut a Budapesti Vállalkozásfejlesztési Központ adatbázisának felhasználásával hírlevél formájában, ill. a hazai KKV-k számára tartott képzésről MTI hír is meg fog jelenni.

C) Webes megjelenés

A Noviech és az IQ ConsultinG Kft. valamennyi projekttel kapcsolatos anyagot, tanulmányt, powerpoint prezentációt elérhetővé tesz a www.iqc.hu/insuite weboldalon. A tartalmak hozzáféréséhez előzetes regisztráció nem lesz szükséges.

D) A nemzeti Innovációs Hivatal (NIH) bevonása

2011-2012-ben a magyar KKV szerktorra továbbra is jellemző lesz az alultőkésítettség és a forráshiány. Ebből következően joggal merül fel az a probléma, hogy egy KKV hogyan tud hozzáférni a CREAX által kifejlesztett szabadalmi adatbázishoz, ha az éves licence díj (3.990 EUR – 15.990 EUR, <http://www.creationsuite.com/pricing>) kifizetése olyan terhet jelent, aminek kigazdálkodása nem lehetséges.

Erre megoldást jelenthet az, hogy a Nemzeti Innovációs Hivatal vesz egy korlátlan hozzáférést az adatbázishoz, és ezt NIH-nél a Budapesti Vállalkozásfejlesztési Központ tagjai használják. Ennek a megoldásnak jogi körülményeit a projekt folyamán a CREAX-szal egyeztetni kell. Mindenesre így biztosítható lehet, hogy a projekt eredményeit közvetlenül több száz vállalkozás élvezni tudja.

E) Költségek

A fenti elgondolások megvalósításával kapcsolatban az alábbi költségek merülnek fel:

- Személyi költségek – a képzés és kiválasztás során felmerülő tréneri napi díjak, melyekre a projekt költségvetése fedezet nyújt (70 EUR / nap / tréner).

- Alvállalkozói költségek – a képzéshez szükséges technikai feltételeket, a tantermet, a sajtó megjelenés költségeit ill. a felmerülő fordítási feladatokat alvállalkozó végzi. Az alvállalkozók becsült költsége kb. 25.000 EUR.
- Egyéb infrastrukturális költségek – a webes felülethez a szükséges informatikai háttérrel az IQ ConsultinG Kft. biztosítja a projekt indirekt költségeinek terhére.